

Karaktärisering och kulturhistorisk värdering **Urshults kyrka**

Bakgrund och syfte

I samband med upprättandet av vård- och underhållsplaner för kyrkor i Växjö stift har Smålands museum på uppdrag av byggnadsingenjör Jan-Olof Björk genomfört en karaktärisering och kulturhistorisk värdering av Urshults kyrka under sommaren 2006. De kyrkor som berörs är de som tillhör Svenska kyrkan och omfattas av kulturminneslagen, dvs. kyrkobyggnader som är tillkomna före utgången av år 1939 och ytterligare några som skyddas genom särskilt beslut av Riksantikvarieämbetet. Arbetet bekostas av medel från den kyrkoantikvariska ersättningen. Karaktäriseringen och den kulturhistoriska värderingen syftar till att användas som underlag för vård- och underhållsplanen.

Nedanstående material består av en historik över kyrkobyggnaden, en beskrivning av exteriör och interiör samt en kulturhistorisk bedömning. Arbetet har varit uppdelat i en fältdel med inventering samt arkivgenomgång. De aktuella arkiv som gått igenom har främst varit länsmuseets topografiska arkiv och Antikvarisk- topografiska arkivet, Riksantikvarieämbetet i Stockholm. Uppgifter har vidare hämtats från aktuell litteratur däribland hembygds litteratur. De redovisade arkivuppgifterna utgör en sammanfattning av genomgångna arkiv och ska inte ses som en komplett beskrivning i kyrkobyggnadens historia.

Kulturhistorisk bedömning

En kulturhistorisk bedömning är aldrig definitiv utan kontinuerligt föremål för omvärderingar. Bedömningen utgår från såväl den enskilda kyrkobyggnadens värden som kyrkomiljön i sin helhet, men också till värden i förhållande till andra kyrkobyggnader i stiftet och övriga landet. Inför varje planerad förändring skall tillstånd inhämtas från länsstyrelsen och varje ärende behandlas där från fall till fall. Den kulturhistoriska bedömningen utgör underlag för beslut om vilka åtgärder som kan vara berättigade till kyrkoantikvarisk ersättning.

Kortfattad historik

Intill Kyrkviken vid sjön Åsnens södra strand ligger Urshults kyrka som genom sin volym och unika interiör framstår som en av Kronobergs läns största och mest monumentala landsortskyrkor. År 1358 finns sockennamnet Urshult belagt och troligtvis tillkom en träkyrka vid denna tid som uppfördes strax söder om nuvarande kyrkplats. År 1794 utdömdes byggnaden varvid planerna för ett nybygge forcerades. Daniel Forssman vid Överintendentsämbetet fick i uppdrag att framställa ett ritningsunderlag som presenterades 1802. Kyrkoherden hade dock stort inflytande vid utformningen av förslaget. Nils Fredrik Wahlqvist från Karlskrona utsågs sedermera till byggmästare och 1807 inleddes arbetena på grunden. En detaljerad beskrivning över sockenbornas dagsverken och skyldigheter finns bevarad. Här tydliggörs arbetenas krävande art, regelverket var oerhört precist och invånarna fick lägga ned mycket tid och kraft.

Den första gudstjänsten kunde hållas 1810 men först 1812 skedde den officiella invigningen under närvaro av biskop Ludvig Mörner. Några större avsteg från ritningsunderlaget utfördes

inte och enligt beräkningarna kunde kyrkorummet husera 1 635 besökare. De fantastiska målningarna på korväggen, den säregna placeringen av predikstolen, bänkkvarterens uppdelning och rummets volym medför att Urshults kyrka framstår som ett ytterst värdefullt och intressant byggnadsverk vars värden måste tillvaratagas. Interiören är ett av länets mest spektakulära. Den kringliggande miljön framhäver platsens monumentalitet och skönhet. Den förr så rikliga tillgången på kyrkstallar i närområdet har av naturliga skäl nästan helt decimerats men fem stycken har ändå räddats åt eftervärlden.

Kulturhistorisk karakterisering och bedömning

Urshults kyrka är otvivelaktigt ett av länets mest säregna och utsmyckade landsortskyrkor där en rad detaljer i interiören tillsammans skapar ett unikt och ytterst värdefullt kyrkorum utifrån kulturhistoriska bedömningsgrunder.

Exteriören präglas helt av det tidiga 1800-talets enkla ideal vad gäller dekorativt formspråk. De estetiska ambitionerna är närmast koncentrerade till de båda entréportalerna samt sakristians ingång där utkragade entablement som bärs av en pilasterordning skapar en välavvägd monumentalitet. I övrigt råder en behärskad enkelhet som lämnats orörd sedan kyrkans uppförande. Taktäckningsmaterial har skiftat men 1949 skedde en omläggning som innebar ett enhetligt och passande utseende, tidigare låg samtidigt både skiffer, spån och plåt.

Den ursprungliga interiören är förhållandevis välbevarad även om 1891 års restaurering helt satt sin prägel på kyrkorummet. Inredningen har dock undgått genomgripande förvanskningar där exempelvis bänkkvarteren fått behålla sin speciella uppställning i fyra rader, antalet bänkrader som valts att plockas bort har begränsats. Det nyklassicistiska kyrkorummet fick en drastisk dekorativ försköning genom Ludvigs Frids målningar 1891 med dess tydliga drag av nyrenässans. Kombinationen av dessa stilelement och ideal har ändå varit fruktbart vilket bidragit till kyrkans framträdande plats både ifråga om autentiska värden men även konstnärlig framtoning. De restaureringar som utförts under 1900-talet har i stor utsträckning beaktat dessa värden varvid förödande ingrepp kunnat undvikas. Sänkningen och utvidgningen av läktaren tillsammans med läktarunderbyggnaderna är de mest omdanande förändringar som skett under 1900-talet. Åtgärderna får emellertid anses som mycket väl utförda där kyrkorummets karaktär ytterst marginellt påverkats.

Dagens ockragula innertak kan uppfattas något torftigt i sammanhanget. Ludvig Frid valde dock 1891 att även utföra en försköning av detta tak genom att applicera en blåmålad väv som försågs med silverbronserade stjärnor. Tyvärr avlägsnades denna stjärnhimmel vid Bobergs restaurering 1934 som annars hade givit kyrkorummet ytterligare en estetisk dimension och ett storslaget intryck tillsammans med väggmålerierna. Vid restaureringen 1976 upptäcktes dekorativa figurscener som hade övermålat 1891, dessa har dokumenterats. Ett annat inslag som utmärker denna kyrka är predikstolen som genom sin placering i korets mitt och ovanför altarbordet dels skapar en effektfull symmetri och dels ett udda liturgiskt inslag. Valet av plats grundade sig ursprungligen på akustiska orsaker men där provisoriet efter otaliga diskussioner blev latent 1844. Korets oerhörda monumentalitet och säregna innehåll ska undanhållas förvanskande åtgärder vid framtida restaureringar. Även kyrkorummet som helhet är av sådant framträdande värde att uppkomna åtgärdsförslag helt ska underordnas och anpassas utefter interiörens befintliga innehåll och uppbyggnad.

Exteriör

Stommen av sten är utvändigt spritputsad och kalkavfärgad. Sockeln är sedan 1962 frilagd genom att putsskiktet då högs bort. Kyrkan ligger i en öst-västlig riktning med tornet i öster där även huvudingången är belägen. Den rektangulära sakristian i väster utgör en förlängning av långhuset. På långhusets sydsida är sidoentrén placerad och till sakristian finns även en separat ingång. Samtliga takytor är täckta med kopparlåt.

Tornet kröns av en fysisidig lanternin av trä med urtavlor i varje väderstreck, på den karnissvängda huvens spets står ett förgyllt kors med tillhörande kula. Lanterninens öppningar är sedan tornurens installering igentäcka med träpanel. Denna panel är gråmålad medan övriga träytor på lanterninen är vita. Övergången mellan vägg och huv markeras genom ett tandsnitt som förhöjer huvens estetiska formspråk.

Tornentrén nås via åtta trappsteg, en ansenlig höjdskillnad. Trappan är av huggen granit med ett mittplacerat räcke i järn. Den brunmålade dubbelporten har dörrblad bestående av vardera tre speglar med skilda dekorativa mönster. Den slätputsade portomfattningen har en rikt bearbetat uppbyggnad där ett utkragande entablement med riklig profilering vilar på sex sammankopplade pilastrar med en bas av granit. Ovanför denna omfattning sitter ett fönster, en årtalsangivelse och en minnestavla som tillsammans med omfattningen bildar en dekorativ enhet. Fönstret med sin stickbåge består av två bågar med vardera åtta färgade rutor. Årtalet 1808 är markerat med stora siffror. Minnestavlan har ett ovanligt långt innehåll, texten är förgylld och har följande lydelse: *Nehem IV: 18 År 1808 under Konung Gustav IV Adolfs regering fullbordades Urshults kyrkas byggnad. Länets Höfdinge var Grefve Carl Stellan Mörner Stiftets biskop Friherre Ludvig Mörner Pastoratets kyrkoherde Carl N Stenstrand. Esai VI:3. Denna sten är påkostad af Haralt Iohansson i Midingsorp.*

Tornet har dubbla, brunmålade, ljudluckor i varje väderstreck. På syd- och norrsidan finns ett större rektangulärt fönster bestående av två bågar med vardera tio rutor som ger ljus till vapenhuset. Ett flertal ankarjärn är synliga utmed tornsidorna och på syd- och norrväggens mittparti är även ett mindre, runt, fönster placerat. Sidoentrén ligger närmast i samma nivå som omgivande mark vilket innebär att trappsteg saknas. Utformning av dörrar och omfattning är snarlik huvudentrén med skillnaden att de sammankopplade pilastrarna är fyra istället för sex. Ovanför är ett rundbågigt fönster uppsatt vilket skapar en välordnad symmetri genom sitt korresponderande med fasadens övriga fönstersättning. Dess slätputsade och utkragade omfattning förenas med entablementet vilka tillsammans skapar ett välavvägt och tilltalande entréparti. På ömse sidor om sidoentrén är två stora gravhällar inmurade i väggen.

Entrén till sakristian nås via en trappa i granit med nio trappsteg. Dörren är uppdelad i två spegelfält med olika dekorativa mönster, omfattningen är uppbyggd av två pilastrar som bär ett rikligt profilerat entablement. Ovanför dörren är även ett överglas. Sakristian har på sin västvägg tre fönster samt en källarnedgång. Fönstren utgörs av ett mindre vindsfönster, ett rektangulärt tvåluftsfönster med vardera tio rutor, samt ett källarfönster innehållande femton rutor. De tre fönstren är placerade på fasadens mitt medan källardörren är i dess norra hörn, själva källarutrymmet upptas av pannrum och ett mindre snickeri. Sakristians norrfasad har ett tvåluftsfönster med tio rutor i varje båge och uppe på väggens västra hörn har ett kors markerats i putsen. Korset som målats svart är ett minne från byggtiden då en arbetare avled efter att ha fallit från en ställning vid denna plats. Ungefär mitt på den norra långhusväggen finns ytterligare en källardörr, den leder till ett stort, oinrett utrymme under golvbjälklaget.

Här förvaras numera diverse utrustning men tidigare fungerade utrymmet som provisoriskt bårhus före tillkomsten av begravningsskapellet.

Långhusets nio rundbågiga fönster är alla uppbyggda med fyra bågar och korspost där de två nedre bågar innehåller vardera tio rutor medan de övre innehåller vardera sex. Fönstren är brunmålade där solbänkarna täcks av kopparplåt, varje fönster har en slätputsad omfattning. På långhusets västra gavelspets är en låg, plåtinklädd skorsten placerad och på dess kopparklädda gavelröste sitter två små runda fönster som ger visst ljus till vinden. På det norra takfallet är även tre takluckor monterade. Stådrännor och stuprör är av koppar.

Exteriören präglas av nyklassicismens sparsmakade karaktär där de dekorativa ansatserna på Urshults kyrka är koncentrerade kring entrépartierna och den profilerade takfoten. Fönsteromfattningar och lister har även slätputsats vilket ger en förhöjd estetisk verkan.

Exteriöra förändringar

Kyrkans exteriöra karaktär är i huvudsak intakt sedan tillkomsttiden. Ritningsunderlaget från 1802 efterföljdes och dess enkla, tidstypiska arkitektur har bevarats. Taktäckningen har skiftat genom åren, troligtvis var taken ursprungligen täckta med spån. I ett brev från 1948 där församlingen framför önskemål om att en helt ny taktäckning av koppar bör realiseras, redovisas dåvarande takmaterial. Tornhuv och sakristia var täckt av plåt medan norra långhustaket bestod av spån och det södra takfallet av skiffer. Denna variation samt problem med läckage föranledde önskemålet, tillstånd gavs och 1949 täcktes takytorna med kopparplåt. Sakristians plåttäckning ersattes först 1963. Arbetena som utfördes 1949 var dock så undermåliga att kopparen fick bytas 1977 tillsammans med delar av svallet. Lanterninens utseende ändrades i samband med installationen av fyra urtavlor 1969 vilket innebar att öppningarna sattes igen med panel.

Vid 1962 års exteriöra restaurering valdes att frilägga sockeln från puts och lämna gråstensgrunden synlig. Då kyrkan ligger i ojämn terräng upptas framförallt norr och västfasaden av stora oputsade partier.

Interiör

Kyrkans interiör är genom sin volym, utformning och karaktär unik i länet och de monumentala målningarna i kyrkorummet som utfördes av Ludvig Frid 1891 skapar ett mäktigt intryck. Här följer en beskrivning av kyrkointeriören med början i vapenhuset.

Vapenhuset fungerade fram till 1977 som enda förbindelseväg till läktaren. Trappan revs detta år vilket bidrar till att vapenhuset upplevs stort. Förutom vid ett mindre parti intill entréporten där kalkstensplattor ligger, består övriga golvytor av trä, taket är målat i mörkrött. Invid sydväggen står två äldre bänkar medan det vid norrsidan placerats två höga skåp samt den gamla storklockan som sprack 1984. På väggarna är sex målade pannåer upphängda varav fyra synes härstamma från den gamla kyrkans läktarbarriär, de två övriga är större och något annorlunda i sitt måleri. I taket hänger en modern ljuskrona. Ovanför porten till kyrkorummet har ett bibelcitat uppmålats med stora bokstäver. Själva porten består av två dörrar med vardera tre spegelfält målat i gråa och bruna kulörer.

Den norra läktarunderbyggnaden innehåller två toaletter, ett kapprum samt en el-central. I den södra underbyggnaden återfinns handikapptolett, ett förråd samt ett mindre samlingsrum.

Kolonnen i samlingsrummet fick sitt kapital inbyggt eftersom taket här gjordes lägre än i motsvarande rum, kapprummet, i norra underbyggnaden. Väggen ut mot kyrkorummet målades i samma kvadermönster som förekommer på övriga väggytor, två tavlor med Series pastorum är upphängda på den norra läktarunderbyggnadens vägg. Läktaren vilar på åtta kolonner med brunmålade skaft och helt förgyllda korintiska kapital. Två dylika kolonner finns även i vindfånget samt två inne i läktarunderbyggnaderna som tidigare beskrevs. I taket är fem moderna lampor uppsatta. Invid den norra och södra långhusväggen tillkom 1977 två svängda läktartrappor som ersättning för trappan i vapenhuset. De är diskreta genom sin begränsade storlek och enkla utformning. Läktarbarriären med sitt utskjutande mittparti upptas av hela 23 spegelfält varav 21 stycken är dekorerade med religiösa symboler och hänvisningar till bibelverser.

Långhusets bänkkvarter är uppsatta i fyra rader vilket är ytterst ovanligt i en landsortskyrka där den traditionella uppställningen vanligtvis består av två rader. Bänkkvarteren som är helt slutna är försedda med sittdynor klädda med grått tyg. Färgsättningen utgörs av gråa, vita och bruna kulörer där bänkdörrarnas spegelfält är marmorerade. Det nordligaste bänkkvarteret innehåller 28 bänkrader. Övriga bänkkvarter är mindre eftersom en tvärgång separerar dem i en västlig och en östlig del. De tre västliga kvarteren innehåller vardera 10 bänkrader medan motsvarande i öster har vardera femton. Över mittgången hänger tre äldre mässingskronor med taksolar medan det över sidogångarna upphängdes moderna ljuskronor 1977. I gångarna är gråa mattor lagda på trägolvet.

Åtta lampetter med stora, dekorativa rygglåtar som vardera bär tre rörljus, kompletterar armaturen. I tvärgången har en stor klotformad ljusbärare placerats. Långhuset liksom övriga väggytor i kyrkorummet upptas av ett omfattande måleri med såväl bildsviter som marmorerade kvaderindelningar. Något förenklat kan man dela upp långhusväggarna i tre skilda sektioner. Under den rikligt bemålade och dekorativa takgesimsen är en sektion med målade arkadgångar innehållande fyra olika symbolmotiv som upprepas, palmlblad, ankare, kors med törne och ett brinnande hjärta. Därefter följer tio bildscener som visar Jesu intåg i Jerusalem samt vandringen till Golgata, dessa utfördes av Ludvig Frid 1891 och följer främst gråa och bruna färgskalor. Denna svit utfördes som kopior av en dylik uppsättning i marmor i Vor Frues kirke i Köpenhamn. Omkring två tredjedelar av väggytorna upptas dock av horisontella kvaderfält som marmorerats i rosa och gröna toner. Fönsternischerna är målade med geometriska mönster där själva nischen flankeras av målade pilastrar med djupa kannelyrer och korintiska kapital. Det rika måleriet och den speciella kvaderindelningen skapar en påtaglig mäktighet som präglar hela kyrkorummet. Det tunnvälvda innertaket är målat i ljusockra men var tidigare klätt med blå väv som försetts med spridda stjärnor av silverbrons.

Vindfånget till sidoentrén utgörs av en dubbelpört med svängdörrar där det mellanliggande utrymmet får ljus via ett glasat takparti. Ytterportens insida har givits ett omfattande måleri med abstrakta mönster och slingrande blommor i en silverliknade kulör. Koret nås via två åtskiljda trappor samt en ramp som är placerad i den södra sidogången. Korväggen domineras fullständigt av de fem stora målningssviter som Ludvig Frid utförde 1891. De tre större tavlorna föreställer Jesu födelse, korsfästelsen och himlafärden. Korsfästelsescenen som är den största och mest framstående är upphängd bakom altaret. Ovanför de båda dörrarna till sakristian hänger två mindre tavlor föreställandes Martin Luther samt en kvinnofigur som avser symbolisera kyrkan och dess sakrament.

Det fristående altaret i trä tillkom 1977 och står nedanför den säregna s.k. altarpredikstolen, den tjocka bordsskivan är av granit. Altarringen är gråmålad med knäfall och räcke i rött tyg. Utformningen härstammar till stora delar från 1977 då bl.a. nya balusterdockor tillverkades samt att den åter gjordes öppen. Predikstolens placering mitt i koret och ovanför altarbordet är idag mycket ovanlig, den nås via en trappa från sakristian. Dess färgsättning utmärker sig i kyrkorummet då de ljusgråa ytorna med förgyllda listverk och detaljer framhäver nyklassicismens stildrag i jämförelse med 1890- och 1930-talets mustiga och starka färgsättning som i övrigt präglar interiören. Altarpredikstolen vilar på ett högt fundament. Utsmyckningen koncentreras till ett förgyllt kors placerat på predikstolens utsvängda mittparti samt lagtavlorna och en bok med bibelcitater på sidostyckena.

Slutna kyrkvärdsbänkar finns vid både syd- och norrväggen, den södra är tillfälligt nedmonterad för att möjliggöra uppställning av körstolar. (Bänkarna ska snarast återställas). På norrväggen hänger en medeltida madonnafigur som flankeras av två enkla ljushållare. Invid står den kraftiga och satta dopfunten i granit. På mattan invid dopfunten, är även ett högt dopljus av mässing placerat. De båda psalmnummertavlorna, som hänger på syd- respektive norrväggen, är förhållandevis enkla i jämförelse med kyrkorummets övriga dekorativa framtoning. De består av en guldrum som kröns av en förgylld lyra. Armaturen i koret utgörs av två moderna ljuskronor, en äldre glaskrona samt två lampetter dylika de i vapenhuset. Den mobila, digitala, kororgeln står uppställd invid sydväggen. Förutom arrangemanget för körverksamheten som medför viss oordning så upplevs koret välanpassat och mycket tilltalande.

De båda dubbelportarna till sakristian har dörrblad med vardera tre speglar där färgsättningen främst bygger på svarta och röda kulörer. Den södra dörren leder till ett mindre utrymme som fungerar som hall och entréparti, här finns även toalett samt trappan upp till sakristians vind. Härifrån leder även en dörr till den egentliga sakristian med stort arbetsrum för präst och inblandad personal där förberedelser och nödvändig administration kan utföras. Här står en rad skåp för textil- och värdeförvaring. Bakom en spegeldörr på västväggen går en rak trappa upp till predikstolen. Taket är rödmålat med en taklist i blått och brunt, armaturen är modern. I det sydöstra hörnet står ett resligt, blåmålat ståndur från 1780. En äldre järnklädd port, eventuellt från den gamla kyrkan, är uppsatt på sydväggen. Denna leder till en mindre kammare med tunnvalv som tidigare fungerade som kassavalv. Härifrån nås, via en trälucka i golvet, även ett mindre utrymme som förr nyttjades som vinkällare.

Sakristians vindsvåning som ursprungligen brukades som sädesmagasin inrättades 1937 till kyrkomuseum. Här har en rad skilda föremål samlats i all enkelhet, dessa härrör både från den gamla och nya kyrkan. Här finns bl.a. borttagna kyrkbänkar som visar att dagens färgsättning i hög utsträckning följer tidigare kulörval.

Läktaren saknar helt bänkar och stolar varvid orgelfasaden framstår i ensamt majestät, läktaren som helhet ger dock ett något ödsligt intryck. Golvet är täckt med en heltäckningsmatta och i taket hänger två moderna ljuskronor, tre spotlights har även fällts in i taket. På den nordöstra väggen kan man studera tre målares namn med tillhörande datum som redovisar när kvaderfältens marmoreringar utfördes. I de fält där namnen målats har även de specifika nyanserna som tillkom vid de aktuella restaureringarna 1891, 1922 och 1977 bevarats. Bakom orgeln löper en dubbeltrappa upp till tornkammaren, uppgången flankeras av två mindre lampetter. Trappan tillkom då läktaren sänktes. Före denna åtgärd låg orgelfasadens krön närmast dikt an mot innertaket. Via en dubbelport med spegeldörrar nås tornkammaren som numera är helt anpassad för körverksamhet. Heltäckningsmatta är lagd på

golvet, modern armatur installerad och ett flertal skåp har satts upp. I det sydöstra hörnet är den inbyggda torntrappan.

Interiöra förändringar

Dagens interiör har fått sin nuvarande utformning och utseende i samband med de restaureringar som utfördes 1891, 1934 och 1977. Även om de arbeten som vidtogs har omgestaltat kyrkorummet är inredningen i huvudsak bevarad. När Ludvig Frid realiserade sitt uppdrag att dekorera väggar och tak 1891 innebar det en dramatisk förändring där det färgstarka och omfattande måleriet fick församlingen att häpna. De fem monumentalverken på korväggen, fönsternischernas mönsterverkan, bildscenerna på väggarna och dess fältindelning samt läktarbarriärens utsmyckande av M. Hörberg har bevarats medan takmåleriet med tillhörande stjärnor försvunnit. Att kyrkorummet även före omgestaltningen uppfattades som tilltalande men inte alls så dekorativt klargör prosten Magnus Erik Forssander som 1812 skrev en artikel i Växjö stifts tidningar om den nyinvidga kyrkan: *Genast vid första inträdet i detta höga, ljusa och vackra tempel ger det ett behagligt intryck och man anser alla andra prydnader överflödiga, då den överallt rådande och ädla enfalden synes vara liksom ett uttryck av den bedjandes andakt...*

När arkitekt Paul Boberg utarbetade förslaget för 1934 års restaurering lades fokus på bekvämlighetsanpassningar där nytt värmesystem, innanfönster och vindfång tillkom för att förbättra klimatförhållandena. Även kyrkbänkarna byggdes om med syftet att göra gudstjänstbesöket något komfortablare. Några av de främre bänkraderna plockades även bort för att utöka korets volym. Boberg valde även att ändra i färgsättningen varvid det av Frid dekorerade innertaket målades över samtidigt som den fasta bänkinredningen marmorades. Av någon anledning valdes även att göra altarringen sluten. De av Boberg projekterande förändringarna har dock i hög utsträckning beaktat befintliga värden och interiören undgick därmed påtagliga förvanskningar.

Det åtgärdsprogram som arkitekt Mogens Barsöe upprättade under mitten av 1970-talet innebar större omdaningar av kyrkorummet i jämförelse med 1934 års restaurering. Under åren 1976-77 genomgick kyrkan olika interiöra omgestaltningar där tillkomsten av läktarunderbyggnader och sänkning av läktaren får anses som de mest påtagliga. I samband med dessa åtgärder togs fyra bänkrader vid läktaren bort och två nya läktartrappor tillkom. Trots vissa påpekanden att trappan i vapenhuset borde bibehållas valdes ändå att riva denna. Då konserveringsarbeten utfördes på kormålningarna upptäcktes bakom tavlorna äldre måleri från tiden före 1891, dessa dokumenterades. Även i taket hittades målade figurer, bl.a. en man försedd med lie samt en fredsängel. I koret uppställdes ett nytt fristående altare och två mindre bänkar togs bort. Samtidigt fick altarringen tillbaka sitt äldre utseende genom att den åter gjordes öppen, nya balusterdockor fick dock tillverkas. Under pågående restaurering upptäcktes att golv och bjälklag var i betydligt sämre skick än befarat, även bänkinredning var angripen av skadeinsekter. Därför fick ett helt nytt golv läggas och flertalet bjälkar byttes ut. Inredningen målades men färgsättning ändrades endast marginellt. Arkitektens intention var egentligen att göra större förändringar ifråga om kulörval men församlingen valde att bortse från detta.

Mogens Barsöe lyckades att anpassa uppställda krav på kyrkorummets funktion utan att förvanska de unika värden som kyrkan besitter. Läktarunderbyggnaderna gjordes förhållandevis små och då marmorerade fält även utfördes på dess väggar smälter denna tillbyggnad väl in i miljön, även trapporna får anses som diskret utförda. Sakristians utseende

har av naturliga skäl ändrats i större omfattning genom dess funktion med nya skåpsinredningar och möblemang, den ger ändå ett välanpassat och värdigt intryck. Ur antikvariskt hänseende var det beklagligt att läktartrappan i vapenhuset revs. Åtgärden föregicks inte av nya nyttjandekrav i vapenhuset varvid detta idag upplevs mycket rymligt.

Viktigare inventarier

Urshult var den enda församlingen i Kronobergs län som beställde ett orgelverk av den kanske mest framstående orgelbyggaren i landet, Pehr Zacharias Strand. Leverans och uppsättning skedde 1825, orgelfasaden i empire ritades av C.G. Blom Carlsson. Instrumentet med sina tjugo stämmor bör jämföras med stadskyrkornas vad gäller storlek. Orgelverket har bytts, senast 1962, men fasaden har bevarats och dess skönhet framhävs något bättre sedan man sänkte läktaren 1977.

Predikstolen är förhållandevis enkel och dess kulturhistoriska värde ligger snarare i dess placering ovanför altaret. Denna plats valdes på 1830-talet av praktiska skäl då prästen hade svårt att få sin stämma hörd när han predikade från en sidoställd predikstol. Detta provisorium fastställdes sedermera efter diverse kontroverser och en nytillverkad predikstol med ingång från sakristian uppställdes 1844. Dess kulör ska ha tillkommit 1891 men skiljer sig genom sin strikt nyklassicistiska framtoning i förhållande till övrig färgsättning.

Kyrkan i Urshult har sedan 1985 fyra stycken klockor varav den äldre storklockan numera står placerad i vapenhuset efter att ha spruckit året innan. Den göts förmodligen på 1600-talet men göts om 1751 och 1773, den är rikligt försedd med inskriptioner. Den nya storklockan göts vid Bergholtz klockgjuteri i Sigtuna. Lillklockan tillverkades 1701 medan mellanklockans historia är mer okänd, den göts däremot om 1667 och 1911.

Glaskronan i koret utgör en av församlingens klenoder, dess ursprung är emellertid något osäkert. Enligt en uppgift skänktes kronan till kyrkan på 1780-talet varefter den bibehölls och sedermera överfördes till den nybyggda kyrkan där den än idag pryder sin plats.

Gravkapellet

I det nordöstra hörnet, invid kuperat terräng, ligger begravningskapellet från 1945 som ritades av arkitekt Paul Boberg. Exteriören är tempellik med ett entréparti som utmärks av fyra granitkolonner som bär ett utskjutande takparti. Byggnaden vilar på en granitsockel där övriga väggytor är putsade, taket är klätt med kopparplåt. Dubbelport finns på både bak- och framsida. Långhussidorna har vardera fem ospröjsade fönsterrutor.

Kyrkogården

Kyrkogården som ligger i öst-västlig riktning har byggts ut ett flertal gånger vilket bl.a. kan anas genom de nivåskillnader som förekommer. Väster om kyrkan förekommer dock inga gravar, här ligger istället den personal- och förrådsbyggnad som uppfördes 1977. Kyrkogården inramas i söder av en stenmur, i norr av en häck och i öster bildar en klippformation en naturlig avgränsning. I dess östra ände ligger även ett urngravsområde samt minneslundan. Gångsystemen är främst grusade men utmed vissa mindre sträckor har asfalt nyttjas, även en kortare sträckning är belagd med natursten.